

වේගිරි කන්ද ආශ්‍රිත මානව ජනාවාසකරණය සඳහා කලාපීය භූ-දර්ශනයේ උපයෝගිතාව

ගම්පොළ විජය හිමි¹

ප්‍රවේශය

පුරාවිද්‍යාව හැදෑරීමේ දී අන්තර් විෂමය දෘෂ්ටි කෝණයකින් (Multi disciplinary approach) යුක්තව ක්‍රියා කෙරෙන අතර මානවයාගේ අවට පාරිසරික තත්ත්වයන් ද අධ්‍යයනය කිරීමට ද සිදුවේ. යම් මානව කොටසක් ජීවත් වූ කලාපයක ජලවහන රටාව (Drainage pattern), පස (Solis), පාෂාණ (Rock), දේශගුණය (Climate), ඛනිජ සම්පත් (Mineral) භූ-දර්ශනය (Landscape) ආදිය අධ්‍යයනය කිරීම වඩා වැදගත් බවකින් යුක්තය. උක්ත පාරිසරික තත්ත්වයන් විශාල වශයෙන් මානව ජනාවාසකරණය සඳහා හේතු වූ බවක් පුරාවිද්‍යා ගවේෂණ හා කැණීම් මගින් හෙළදරව් වේ. මේ සඳහා මහනුවර දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිටි වේගිරි කන්ද සුවිශේෂ අධ්‍යයනයක් ලෙස තෝරාගැනිණි. එම ක්‍ෂේත්‍රයේ පුරාවිද්‍යාත්මක වැදගත්කම වඩාත් පුළුල් ලෙස සාකච්ඡා කිරීම සඳහා තදාශ්‍රිත පරිසරය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම වැදගත් ය. එමගින් වේගිරි කන්ද පුරාවිද්‍යා ක්‍ෂේත්‍රය ආශ්‍රිත ව ජීවත් වූ මානවයාගේ පැවැත්ම සඳහා භූ-දර්ශනය භාවිත වූ ආකාරය පිළිබඳ අදහසක් ගොඩනගා ගැනීමට මෙහිදී ප්‍රයත්නයක් දැරේ.

ක්‍ෂේත්‍රය හැඳින්වීම

වේගිරි කන්ද, මධ්‍යම පළාතේ මහනුවර දිස්ත්‍රික්කයේ උඩුනුවර ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ වේගිරිය බටහිර ග්‍රාමසේවා වසමේ පිහිටා ඇත. ගෙලිමය නගරයෙන් දකුණට හැරී බූවැලිකඩ - ගංහත මාර්ගයේ කිලෝමීටර් 05ක් පමණ ගමන් කිරීමෙන් යපෝක්ත පුරාවිද්‍යා ස්ථානය හමුවේ. ඓතිහාසික ගම්පොළ පාලන සමය තුළ නිර්මාණය වී ඇති ස්ථාන රාශියක් අතුරින් වේගිරි කන්ද පුරාවිද්‍යා ස්ථානයට සුවිශේෂ ස්ථානයක් හිමි වේ. කලාපයට ආවේණික වූ සුවිශේෂ ලක්ෂණ සහිත ව වේගිරි කන්ද පුරාවිද්‍යා ක්‍ෂේත්‍රය නිර්මාණ වූ බවක් දක්නට ලැබේ. මධ්‍යම පළාතේ පිහිටා ඇති පුරාවිද්‍යා ස්ථාන අතුරින් වේගිරිය නාථ දේවාලය හා තන් පුරාවිද්‍යා ක්‍ෂේත්‍රය, 1954 දී පුරාවිද්‍යා රක්ෂිත භූමියක් ලෙස නම් කොට ඇත.

¹ මානව හා සමාජ විද්‍යා පඤ්චාත් උපාධි ආයතනය, පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලය

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය පරිහරණය, ක්‍ෂේත්‍ර ගවේෂණය, සම්මුඛ සාකච්ඡා හා සිතියම් අධ්‍යයන යන ක්‍රමවේද භාවිතයට ගෙන දත්ත රැස්කර ගන්නා ලදී. සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය පරිහරණයේ දී ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය මෙන්ම ද්විතීක මූලාශ්‍රයන් ද ආදාර කරගන්නා ලදී. ක්‍ෂේත්‍ර ගවේෂණයේ දී ඡායාරූප ගත කිරීම, ක්‍ෂේත්‍ර සටහන්, දළ සටහන්, මිනුම් ගැනීම ආදී ක්‍රමවේද භාවිත කර දත්ත එකතු කරන ලදී. භූ-විද්‍යාත්මක සිතියම් භාවිතයට ගනිමින් ක්‍ෂේත්‍රයේ භෞතික තත්ත්වය හා එහි ස්ථානගත වීම යන තත්ත්වයන් පිළිබඳ විමර්ශනය කරන ලදී. උක්ත ක්‍රමවේද භාවිතයෙන් එකතු කරගත් දත්ත ක්‍රමානුකූලව විධිමත් ආකාරයෙන් වර්ගීකරණයට බඳුන් කොට අර්ථ කථන මගින් ගවේෂණ පර්යේෂණයක් වශයෙන් නිගමනවලට එළඹිය හැකිය.

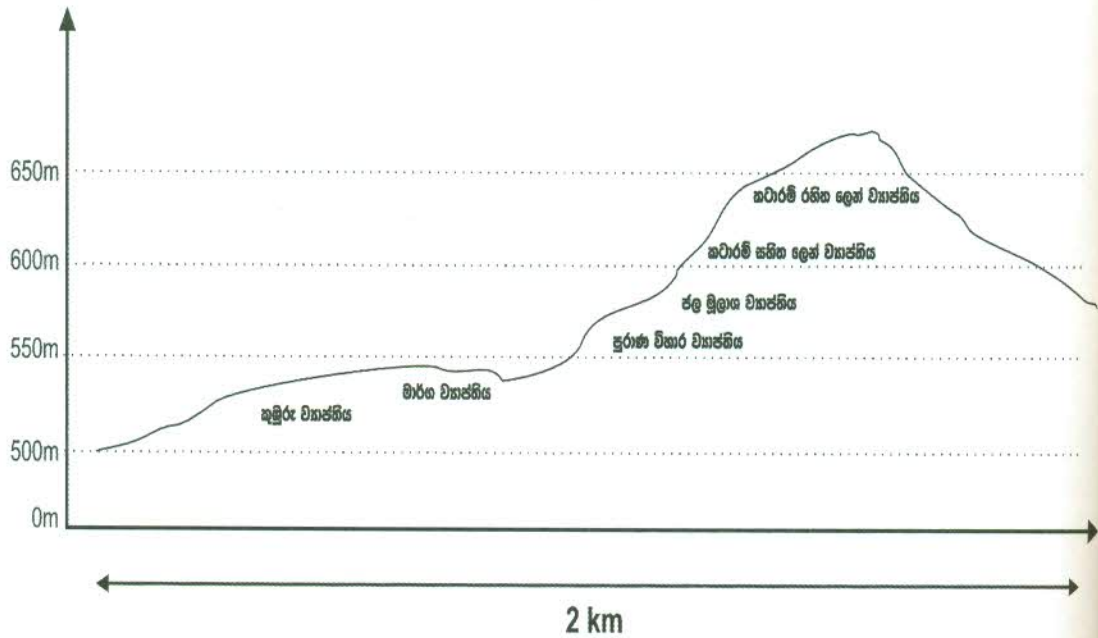
වේගිරි කන්ද ආශ්‍රිත කලාපීය භූ-දර්ශනයේ උපයෝගීතාව

භූ-දර්ශනය වනාහි ස්ථිතික භෞතිකමය තත්ත්වයක් නොවන අතර දිගින් දිගටම වෙනස් වෙමින් පවතින ක්‍රියාවලියකි. ප්‍රදේශයක හෝ කලාපය භූ-දර්ශනය කාලය සමඟ වෙනස් වීමට බඳුන් වේ. භූ-දර්ශන තත්ත්වයන් සීමිත කාලයක් පවතින අතර ඒවා හඳුනා ගැනීමට හැකි වනුයේ භූ-විද්‍යාත්මක කාල රාමුවක් ඔස්සේය. ස්වාභාවික සංසිද්ධි හේතුවෙන් ද භූ-දර්ශනය ක්‍රමයෙන් වෙනස් වනු ලැබේ. මෙලෙස වෙනස් වන භූ-දර්ශනය හා මානවයා අතර අන්තර් සම්බන්ධතාව ගොඩ නැගේ. යම් කලාපයක භූ-දර්ශනය මානවයාගේ වාසස්ථාන රටාව, ආහාර ආදී තත්ත්වයන්හි වෙනස්කම් ඇති කිරීම කෙරෙහි යම් විවිධාකාරයෙන් බලපෑම් ඇති කරනු ලැබේ.

ප්‍රධාන භූ-රූපණ බෙදීමට අනුව වේගිරි කන්ද පුරාවිද්‍යා ක්‍ෂේත්‍රය පිහිටා ඇත්තේ මධ්‍ය කඳුකරයේ මහනුවර සානුවේය. හාත්පස භූ-දර්ශනය කඳු, බෑවුම් සහිත පටු නිම්නයන් හා උස් කඳු ගැට වලින් සමන්විතව ඇත. ප්‍රදේශයේ තැනින් තැන දෘෂ්‍යමාන වන ගිරි සිඬර, දළ වශයෙන් මුහුදු මට්ටමේ සිට මීටර් 500-1200 දක්වා වෙනස් වෙන උන්නතාංශයක් පෙන්නුම් කරන අතර නැගෙනහිරින් හා බටහිර දෙසින් පිහිටා ඇති හන්තාන කන්ද (1160m) හා අම්බුළුවාව (1087m)යන උස් කඳු මුදුන් මුහුදු මට්ටමේ සිට අඩි 3300 ඉක්මවයි.

වේගිරි කන්ද පුරාවිද්‍යා ක්‍ෂේත්‍රය පිහිටා ඇත්තේ උස් කඳුවලින් යුත්ත පිටාර තැනිතලා භූමි ප්‍රදේශයක පිහිටි කන්දක් මූලික කොට ගෙනය. දළ වශයෙන් මුහුදු මට්ටමේ සිට අඩි 2000ක පමණ උන්නතාංශයක් පෙන්නුම් කරන කලාපීය භූ-දර්ශනයේ බහුල වශයෙන් අන්තර්ගත වන තත්ත්වයක් වනුයේ කඳු හා තැනිතලා

භූමියයි. තැනිතලා සහිත භූමියේ පිහිටා ඇති කඳු උපයුක්ත කොටගෙන මුල් කාලීන මානවයා වාසස්ථාන නිර්මාණය සිදු කර ඇත. එහිදී මානවයා විසින් වේගිරිය කලාපයේ භූ-දර්ශනය ද මැනවින් භාවිත කර ඇති බවක් දක්නට ලැබේ. කන්දක් ආශ්‍රිතව ගල් ලෙන් නිර්මාණය වීම හා පහළ කලාපයේ ජල මූලාශ්‍ර පැතිර යාම නිසකයෙන් සිදු වන තත්ත්වයකි. ලෙන් භාවිතය ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගයේ සිට ම සිදු වූ දෙයක් වන අතර ප්‍රාග් මානවයා විසින් ඉහළ ස්ථානයක පිහිටි ලෙන් හා පර්වත පියසි තම වාසස්ථාන වශයෙන් භාවිත කරන ලදී. මෙවැනි තත්ත්වයක් නිර්මාණය වීම සඳහා තත් කලාපයේ භූ-දර්ශනය වඩා වැදගත් වේ. මේ අනුව වේගිරිය කලාපයේ භූ-දර්ශනය, දේශගුණය ආදී තත්ත්වයන් සලකා බලා ප්‍රාග් මානවයා වාසස්ථාන හා අනෙකුත් තත්ත්වයන් වේගිරිය කන්ද තුළ නිර්මාණය වූ බවක් දක්නට ලැබේ. පන්සල හා ආගමික ගොඩනැගිලි සමස්ථ භූ-දර්ශනයේ ඉහළ ස්ථානයක නිර්මාණය වේ. ඉන් අනතුරුව කලාපීය ජනයාගේ නිවාස හා අනෙකුත් තත්ත්වයන් දක්නට ලැබේ. මෙවැනි තත්ත්වයක් වේගිරි කන්ද භූ-දර්ශනය තුළ ද මැනවින් දක්නට ලැබේ. ගවේෂණයේ දී වේගිරි කන්ද ආශ්‍රිත කලාපයේ භූ-දර්ශනය හේතුවෙන් නිර්මාණය වූ තත්ත්වයන් හඳුනා ගැනීමට හැකි විය.

ප්‍රස්තාර 03 - වේගිරි කන්ද පුරාවිද්‍යා ක්ෂේත්‍රයේ හරස් පැතිකඩක්

පුරාවිද්‍යා ක්‍ෂේත්‍රයේ ආගමික ස්ථානය ඉහළ කලාපයේ පිහිටා ඇති අතර අනෙකුත් මානව නිර්මාණයන් ක්‍රමානුකූලව නිර්මාණය වී ඇති බවක් දක්නට ලැබේ. මෙහි දී මානවයා තම අවශ්‍යතා අනුව ආංශුක භූ-දර්ශනය වෙනස් කර ගෙන ඇති බවක් ද කලාපයේ දක්නට ලැබේ. වේගිරිය කලාපයේ භූ-දර්ශනය එහි ජීවත් වූ මානවයාට හිතකරව තිබූ බවක් නිර්මාණය වී ඇති වේගිරිය පුරාවිද්‍යා ක්‍ෂේත්‍රය දෙස බැලීමෙන් ගම්‍ය වේ.

වේගිරි කන්ද ආශ්‍රිත භූ-දර්ශනයේ ප්‍රමුඛ ලක්‍ෂණයක් වශයෙන් කුඹුරු හැඳින් විය හැකිය. කලාපයේ පවතින තැනිතලා (Plains) හා කඳුකර (Mountain Ranges) මැනවින් උපයුක්ත කොට ගොවිතැන හා අනෙකුත් කෘෂි බෝග වගා කරන බවක් දක්නට ලැබේ. කුඹුරු සඳහා තැනිතලා භූමියේ සාරවත් කොටස භාවිත කර ඇත. එසේ ම කලාපයේ කුඩා ජල මූලාශ්‍ර ද වී ගොවිතැන සඳහා භාවිත කර ඇත. මාර්ග හා කුඹුරුවල ව්‍යාප්තිය කලාපයේ සමෝච රේඛා අනුව භාවිත කරමින් නිර්මාණ වී ඇති බවක් දක්නට ලැබෙන අතර කුඹුරු නිර්මාණය වීමේ දී මීටර් 530-580 අතර උනතාංශය තුළ නිර්මාණය කොට තිබේ. යථෝක්ත උස් මට්ටම සාමාන්‍යයෙන් තැනිතලා සහිත භූමි වශයෙන් හඳුනා ගැනීමට හැකිවේ. කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා යෝග්‍ය පස, ජල මූලාශ්‍රය මෙන් ම වර්ෂාපතන රටාවක් ද භූ- දර්ශනයේ අන්තර්ගතය.

අප විසින් ක්‍ෂේත්‍රයේ සිදු කළ ගවේෂණයෙන් ගම්‍ය වූ කරුණක් නම් අද්‍යක්‍ෂයේ ජීවත් වන ගොවීන් භූ-දර්ශනය භාවිත කොට ඉතා සාර්ථකව කුඹුරු වගාව සිදු කරන බවයි. වගාව ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා භූමිය තෝරා ගැනීම යන සාධකය විශේෂ වන අතර කුඩා ජල මූලාශ්‍රය සහිත මද බෑවුම් (Gentle slope) ප්‍රදේශ ආදිය මැනවින් භාවිතයට ගනිමින් මෙම ක්‍රියාවලිය සිදු කරනු ලැබේ. මාර්ග පද්ධතිය නිර්මාණය කිරීමේ දී ද මීටර් 580-590 අතර සමෝච රේඛා අතර කලාපය භාවිත කොට නිර්මාණය කර ඇති බවක් දක්නට ලැබේ. උක්ත කෘෂිකාර්මික තත්ත්වයන් වේගිරිය පුරාවිද්‍යා ක්‍ෂේත්‍රය හා ආශ්‍රිත කලාපයේ දක්නට ලැබේ. යථෝක්ත තත්ත්වය නිර්මාණය සඳහා ප්‍රමුඛ වශයෙන් ආංශුක කලාපයේ භූ- දර්ශනය හේතු වී ඇත.

සමාලෝචනය

වේගිරි කන්ද ආශ්‍රිත කලාපයේ භූ-විද්‍යාත්මක පසුබිම, පාෂාණ, දේශගුණය, පාංශු තත්ත්වය, භූ-දර්ශනය ආදී පාරිසරික සාධක අනුව ගම්‍ය වනුයේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගයේ ජීවත් වූ මානවයාට ආහාර හා අනෙකුත් අවශ්‍යතාවන් කලාපීය පරිසරය උපයෝගී කොට සිදු කර ගැනීමට හැකි වූ බවකි. මුල්

ඓතිහාසික සමය වන විට යථෝක්ත සාධක භාවිත කොට සුළු කර්මාන්ත හා තම අවශ්‍යතා සලසා ගන්නට ඇති බවක් උපකල්පනය කළ හැකිය. මධ්‍යකාලීන යුගයේ හා වර්තමානයේ සියලු පාරිසරික සාධක භාවිත කොට තම දෛනික අවශ්‍යතාවන් ආශ්‍රිත කලාපයේ ජීවත් වන ජනයා විසින් සිදු කරනු ලැබේ. මේ අනුව වේගීර් කන්ද කලාපයේ ජල මූලාශ්‍ර, පාංශු තත්ත්වය, දේශගුණය, ඛනිජ සම්පත් ආදී සාධක ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගයේ සිට වර්තමානය දක්වා ම මානව ජනාවාසකරණය සඳහා ප්‍රමුඛ සාධක වී ඇත.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

ගුණසේන ශ්‍රී ලංකා සිතියම් පොත. (2003). කොළඹ: ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.

රඹුක්වැල්ල, සී. (1996). මහනුවර හා තදාසන්න ප්‍රදේශ ආශ්‍රිත ජනාවාස පසුබිම, ක්‍රි.පූ. 03 වන සියවසේ සිට ක්‍රි.ව. 03 වන සියවස දක්වා, ඓතිහාසික මහනුවර, සංස්: ගොඩගම මංගල හිමි, මහනුවර: ශ්‍රී සුමංගල විද්‍යාලය.

Deraniyagala, S. U." (1972)" *The Prehistory of Sri Lanka part I;an ecological perspective*, Colombo: Department of Archaeology.

National Atlas Sri Lanka.(2001). Colombo: Survey Department of Sri lanka.

Survey Department of Sri Lanka.(1987). Agricultural Base Mapping Project, Sheet 61/03, Sheet 61/011, Sheet 61/02, Sheet 61/06, 1:10.000, Kandy District.

Survey Department of Sri Lanka, (1987),"Agricultural Base Mapping Project," Sheet 61, 1:50.000, Kandy District.